

ETNINĖS KULTŪROS GLOBOS TARYBA

Biudžetinė įstaiga, J. Tumo-Vaižganto g. 4-1, LT-01108 Vilnius, tel. (8 5) 210 7161, faks. (8 5) 210 7160, el. p. info@ekgt.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188756614

Lietuvos muzikos ir teatro akademijai

2020-11-12 Nr. S-136

DĖL ETNOMUZIKOLOGIJOS KATEDROS SAVARANKIŠKO STATUSO IŠSAUGOJIMO LIETUVOS MUZIKOS IR TEATRO AKADEMIJOJE

Etninės kultūros globos taryba (toliau – EKG), remiantis Lietuvos Respublikos etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymu, atlieka Seimo ir Vyriausybės eksperto bei patarėjo misiją padedant spręsti strateginius etninės kultūros valstybinės globos ir politikos formavimo bei nematerialaus kultūros paveldo apsaugos klausimus, užtikrinti Lietuvos Respublikos nacionalinėje teisės sistemoje įtvirtintos etninės kultūros valstybinės globos įgyvendinimo priežiūrą, skatinti etninės kultūros plėtrą. Įstatymas nustato, kad EKG sudėtyje yra ir Lietuvos muzikos ir teatro akademijos (toliau – LMTA) Etnomuzikologijos katedros atstovas, o tai neabejotinai prisideda prie EKG kaip kolegialios institucijos, apimančios įvairių etninės kultūros sričių atstovų kompetencijas, aukšto lygmens sprendimų priėmimą.

Deja, EKG pasiekė nerimastinga žinia, jog svarstoma sujungti LMTA Etnomuzikologijos katedrą su kuria nors kita LMTA katedra, ieškant galimybių atlikti audito rekomenduotą Muzikos fakulteto katedrų optimizavimą. Šį klausimą 2020 m. lapkričio 10 d. EKG apsvarstė savo posėdyje ir vieningai nutarė kreiptis į LMTA vadovybę, jog būtina išsaugoti savarankišką Etnomuzikologijos katedros statusą. Tokią išvadą grindžiame šiais argumentais:

1. Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymas (toliau – MSĮ) nustato, kad vienas iš principų, kuriais grindžiamos studijos, yra *lituanistikos prioritetas* (MSĮ 3 straipsnio 2 dalies 8 punktas); valstybė teikia šį prioritetą, nes lituanistikos tyrimai ir studijos sprendžia esminius tautos tapatybės išsaugojimo, stiprinimo Lietuvoje ir užsienyje ir jos raidos uždavinius, todėl „Mokslo ir studijų institucijos, kiek jos dalyvauja įgyvendinant šį prioritetą, laikomos vykdančiomis ypatingos nacionalinės svarbos veikla“ (MSĮ 3 straipsnio 3 dalis, pabraukta mūsų). Etnomuzikologijos katedra bene labiausiai atitinka lituanistikos prioritetą (lyginant su kitomis LMTA katedromis), kadangi joje vykdomos studijos ir moksliniai tyrimai tiesiogiai atliepia minėtus esminius tautos tapatybės išsaugojimo bei stiprinimo uždavinius. Etnomuzikologijos katedroje dirbantys dėstytojai yra žymūs Lietuvoje etninės muzikos tyrėjai ir puoselėtojai, dauguma jų priklauso tarptautinių organizacijų CIOFF (*Tarptautinės folkloro ir liaudies meno festivalių organizacijų tarybos*), ESEM (*Europos etnomuzikologijos seminaro*), atskirų ICTM (*Tarptautinės tradicinės muzikos tarybos*) studijų grupėms. Taigi jie aktyviai puoselėja bei skleidžia etninę muziką ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje.

2. Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymo priedėlis Lietuvos nacionalinio saugumo pagrindai (toliau – LNSP) nustato, kad *Lietuvos nacionalinio saugumo politiką* sudaro ne tik valstybės gynyba, bet ir švietimo ir mokslo bei kitos valstybės politikos nuostatos, užtikrinančios nacionalinį saugumą (LNSP 1 skyrius); šalia kitų *pagrindinių nacionalinio saugumo objektų* yra įvardijamos tautos puoselėjamos vertybės (LNSP 2 skyrius); *kultūros politika* turi būti grindžiama valstybės pareiga išsaugoti ir puoselėti nacionalinės kultūros tapatumą, globojant etninę kultūrą ir vietos tradicijas; *švietimo ir mokslo politika* turi ugdyti pilietiškumą, bendruomeniškumą, tautinį sąmoningumą; atskirai išskiriama būtent *tautinė kultūra* nurodant, kad valstybė privalo užtikrinti lietuvių tautos etninę kultūrą, kultūros savitumą ir papročius (LNSP 4 skyrius). Šio teisės akto kontekste verta priminti, kad LMTA Etnomuzikologijos katedra buvo įkurta Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo priešaušryje 1989 m. – šios katedros savarankiško statuso poreikis, atsižvelgiant į tuometinius lietuvių tautinės

savimonės puoselėjimo siekius, nekėlė jokių abejonių tuometinei LMTA vadovybei. Etnomuzikologijos katedra per daugiau kaip 30 savo gyvavimo metų pateisino visus lūkesčius, tapdama stipriausia, o šiuo metu ir vienintele tokio pobūdžio katedra Lietuvoje. Katedroje parengti studentai tęsia studijas doktorantūroje, sėkmingai rengia ir apgina daktaro disertacijas, auga jaunoji mokslininkų ir dėstytojų karta. Katedros dėstytojai dalyvauja VU, LLTI ir LMTA Etnologijos doktorantūros studijų procese. Taip pat katedra rengia plataus profilio etnomuzikologus (tradicinės muzikos tyrėjus, redaktorius, lektorius, folkloro atlikėjus ir kolektyvų vadovus, renginių organizatorius, etninės kultūros specialistus), patenkindama didelį tokio pobūdžio specialistų poreikį visuose Lietuvos regionuose (juose dirba apie 75 % katedros absolventų). EKG T įsitikinimu, nors Etnomuzikologijos katedra yra palyginti mažas LMTA padalinys, tačiau jo veikla yra itin svarbi formuojant Lietuvos kultūros politiką, susijusią su etninės kultūros sritimi. Jei dabar būtų atsisakyta savarankiško LMTA Etnomuzikologijos katedros statuso, tai neabejotinai būtų žingsnis atgal, kuris ne tik pakenktų tolesnei etnomuzikologijos srities plėtrai Lietuvoje, bet ir prasilenktų su minėtomis valstybės nacionalinio saugumo pagrindų nuostatomis.

3. Etninės kultūros valstybinės globos įstatymo 9 straipsnis nustato, kad turi būti užtikrinamas etninės kultūros pedagogų, specialistų rengimas, taip pat etninė kultūra turi būti integruota į įvairių sričių specialistų, susijusių su etninės kultūros plėtra, rengimo aukštosiose mokyklose programas. Reikia pastebėti, kad iki Lietuvos Nepriklausomybės atgavimo etnomuzikologijos (tiksliau, „Liaudies kūrybos“) paskaitą turėdavo visi LMTA studentai (ne tik įvairių specialybių muzikos atlikėjai, teoretikai, kompozitoriai, bet ir aktoriai, kurie dalyvaudavo etnomuzikologinėse ekspedicijose), tačiau dabar tik Muzikos studijų programos (elektroninės muzikos, garso režisūros, muzikinio folkloro, muzikos tyrimų, kompozicijos, muzikos industrijos ir prodiusavimo specializacijų) studentams dėstomas itin glaustas etnomuzikologijos įvadas, o kitų LMTA katedrų studentai su etnine muzika susipažįsta labai paviršutiniškai arba iš viso negauna jokių žinių. Atsižvelgiant į minėtas įstatymo nuostatas dėl etninės kultūros integravimo į įvairių sričių specialistų rengimo programas, aktualu būtų pasiūlyti bent pažintinį etnomuzikologijos kursą ir daugiau pasirenkamųjų šios srities dalykų visiems LMTA studentams. EKG T nuomone, tikslinga ir svarbu ne mažinti, o didinti Etnomuzikologijos katedros pajėgumus.

4. Lietuva prisiėmė valstybinius įsipareigojimus 2006 m. ratifikuodama UNESCO Nematerialaus kultūros paveldo apsaugos konvenciją (toliau – NKP konvencija), kurios 13 straipsnis nustato, jog valstybės turi skatinti nematerialaus kultūros paveldo mokslines ir menines studijas. LMTA Etnomuzikologijos katedros vedėjos prof. dr. Daivos Vyčiniienės iniciatyva UNESCO 2010 m. lapkričio 16 d. įtraukė sutartines į *UNESCO reprezentatyvų žmonių nematerialaus kultūros paveldo sąrašą*, taip siekiant užtikrinti jų valstybinę globą ir sklaidą. Prie šio valstybinio įsipareigojimo vykdymo ženkliai prisideda LMTA Etnomuzikologijos katedros įgyvendinama vienintelė pasaulyje studijų programa, teoriškai ir praktiškai supažindinanti su unikalia sutartinių giedojimo tradicija. Pastaruoju metu „Sutartinių giedojimą“ kaip laisvai pasirenkamą dalyką mielai lanko ne tik kitų specialybių LMTA studentai, bet ir VU studentai, taip pat svetimšaliai, atvykę studijuoti pagal ERASMUS+ mainų programą.

Taigi LMTA Etnomuzikologijos katedra yra unikali ir reikšminga atsižvelgiant tiek į Lietuvos teisinės nuostatas, tiek į tarptautinius mūsų valstybės įsipareigojimus, todėl jos savarankiškumo vertinimas negali būti grindžiamas standartiniais skaičiais, taikomais kitoms studijų katedroms, kurių yra nemažai ir kitose aukštosiose mokyklose, jos nepasižymi lituanistikos prioriteto įgyvendinimu. Atkreipiame dėmesį, kad kitose valstybėse negausios, tačiau reikalingos specialybės yra remiamos, papildomai finansuojamos, jas studijuojantiems studentams mokamos specialios stipendijos.

Tuo remiantis EKG T pasisako už LMTA Etnomuzikologijos katedros savarankiškumo išlaikymą ir siūlo sudaryti palankias sąlygas šios katedros plėtrai, suteikiant daugiau etnomuzikologinių žinių ir kitų LMTA specialybių studentams.